

Matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset

2023

Kolari

Kolari

2023

Osuus kaikkien toimialojen
liikevaihdosta

58,16 %

Osuus kaikkien toimialojen
henkilötyövuosista

56,07 %

Välitön matkailutulo

109,536 milj.€

Kolari

2023

Matkailun aikaansaamat
välittömät
henkilötyövuodet*

469

Välittömiä palkkatuloja
matkailun ansiosta
työllistyneille

16,6 milj.€

Kunnallisverotulot
välittömistä
palkkatuloista

1,3 milj.€

Välitön matkailutulo

109,536 milj.€

Matkailun
kokonaisvaikutukset

142,96 milj.€

Matkailun
kokonaistyöllisyys-
vaikutukset (htv)*

562

* Henkilötyövuodet ovat vertailukelpoisia vuoteen 2022, mutta eivät aiempiin vuosiin Tilastokeskuksen muutettua henkilötyövuosien laskentatapaa vuonna 2022.

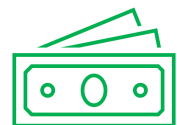

Kolari

Välitön matkailutulo
(€)

2023

Välitön matkailu-
työllisyys (htv)

110 milj. €

Yhteensä

469

58 %

63 milj. €

Majoitus- ja
ravitsemistoiminta

307

66 %

25 %

28 milj. €

Polttoaineen myynti
ja vähittäiskauppa

65

14 %

4 %

5 milj. €

Liikennepalvelut

39

8 %

13 %

14 milj. €

Virkistys- ja muut
palvelut

58

12 %

Välittömiä palkkatuloja
matkailun ansiosta
työllistyneille

16,6 milj.€

Kunnallisverotulot
välittömistä
palkkatuloista

1,3 milj.€

Selvityksessä käytetyt aineistot

Matkailun alueelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset laskettiin tässä tutkimuksessa käyttäen seuraavia tilasto- ja tutkimusaineistoja:

- Toimipaikkatilastot (Yritysten rakennetilasto) 2015–2022 (Tilastokeskus)
- Majoitustilastot 2012–2023 (Tilastokeskus)
- Suomalaisten matkailu -tutkimus 2012–23 (Tilastokeskus)
- Palkkarakennetilastot 2016–22 (Tilastokeskus)
- TAK Kotimaan matkailu -tutkimus (Visitory)
- TAK Rajatutkimus 2016–2022 (Visitory)
- Matkailijamittari 2023– (Tilastokeskus, Visit Finland, Visitory, Norstat)

Laskentamenetelmät

Niin sanotussa pohjoismaisessa mallissa matkailun taloudellisia vaikutuksia arvioidaan sekä tulomenetelmällä eli tiedustelemalla yritysilta matkailijoiden niille tuomaa liikevaihtoa että menomenetelmällä eli kartoittamalla matkailijoiden rahankäyttöä alueella. Visitoryn mallissa matkailun aluetaloudelliset vaikutukset lasketaan matkailijoiden rahankäytöstä alueella hyödyntämällä olemassa olevia tilasto- ja tutkimusaineistoja.

Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta laskettiin kaikissa majoituspaikoissa yöpyneiden suomalaisten matkojen määrä ja rahankäyttö. Rahankäyttökeskiarvoja ja erilaisten majoitusmuotojen suhderekertoimia laskettaessa hyödynnettiin – etenkin pienillä alueilla – useamman vuoden dataa, jolloin havaintomäärät kasvavat riittäviksi. Aineisto kattaa kaikki vapaa-ajan ja työmatkat sekä maksullisessa että ilmaismajoituksessa.

Suomalaisten päiväkävijöiden määrä kullakin tutkimusalueella laskettiin Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta. Koronapandemian aiheuttaman matkailun voimakkaan heilahtelun takia päivämatojen määrien ja rahankäytön laskennassa käytettiin useamman vuoden keskiarvoja, jotka on päivitetty vuoteen 2023 TAK Kotimaan matkailu -tutkimuksella.

Ulkomaalaisten matkailijoiden määrät ja rahankäyttö laskettiin Visit Finlandin Matkailijamittarin tarkistettujen lukujen ja majoitustilastojen avulla. Alueilla, joilla ei ole omia majoitustilastoja, matkailijamäärien laskennassa hyödynnettiin myös kyseisten alueiden majoitusliikevaihtotietoja.

Rahankäyttö jaettiin neljään toimialaryhmään: polttoaineen myyntiin ja vähittäiskauppaan, majoitus- ja ravitsemistoimintaan, liikennepalveluihin sekä virkistys- ja muihin palveluihin. Tämän tutkimuksen aineistona käytetyssä Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa käytetyt rahankäyttökohteet poikkeavat hieman näistä toimialaryhmistä. Suomalaisten matkailu -tutkimuksen kulttuuriin sekä urheiluun ja virkistykseen käytetty raha on laskettu tässä virkistys- ja muihin palveluihin. Majoitukseen ja ravitsemispalveluihin käytetty raha on laskettu vastaavasti toimialaryhmään majoitus- ja ravitsemispalvelut. Yksityisiä kulkuneuvoja käyttäneiden liikenteeseen käyttämä raha luokiteltiin polttoaineeseen ja julkisilla kulkuvälineillä liikkuneiden liikenteeseen.

Suomalaisten matkailu -tutkimus kertoo matkailijoiden rahankäytön liikkumiseen koko matkan ajalta, ei siis vain matkakohteessa. Tämän vuoksi on tehty oletamus, että 30 prosenttia polttoaineostoista tehdään matkakohteessa ja loput muualla. Liikennepalveluihin (esim. bussit, taksit) kohdistuvat menot on tutkimuksessa laskettu kohdistuvan nyt kokonaan alueelle yhdenmukaisuussyistä. Tämä kasvattaa jonkin verran etenkin kotimaan pitkän matkan kohteiden sekä lentomatkakohteiden liikennetuloa. Tosiasiassa näistä menoista osa vuotaa alueelta ulos liikenneyhtiöiden kotipaikan mukaan, mutta kokonaistuloksissa tämä ei ole merkittävä haitta saavutettuun vertailtavuuteen nähden. Sama ulosvuoto koskee esimerkiksi matkalla käytettyjä majoitus- ja ravitsemispalveluita pitkän matkan kohteissa.

Laskettaessa liikenteen matkailutuloa laskennoissa on tehty vuoden 2023 lukuja laskettaessa muutos. Pohjoismaisessa matkailutulomallissa lentokentät laskettiin erikseen mukaan. Tänä vuonna lentokenttien ja Finnairin liikevaihto- ja työllisyystiedot jätettiin pois, koska Visitoryn mallissa lasketaan muutenkin pelkästään matkailijoiden alueelle jättämää matkailutuloa eikä esimerkiksi satamien tuottaman matkailutulon kohdalla ole perinteisesti toimittu vastaavasti kuin lentokenttien. Näin ollen erityisesti lentokenttäpaikkakunnilla liikenteen matkailutulo putoaa voimakkaasti.

Liikenteen osalta Uudenmaan maakunnallinen matkailutulo laskettiin aiempina vuosina jakamalla se alueen kaupungeille ja kunnille näiden liikennetoimialojen liikevaihdon ja henkilötyövuosien määrän suhteessa. Tämä tehtiin siksi, että Uudellamaalla liikenteessä yhtä henkilötyövuotta varten tarvittavan liikevaihdon määrä vaihtelee erittäin paljon johtuen pitkälti Helsinki-Vantaan lentokentän vaikutuksesta. Nyt, kun lentokentän liikevaihto- ja työllisyystietoja ei ole laskettu sellaisenaan mukaan, niin vuoden 2023 liikennetulo- ja työllisyyslaskennat on tehty suoraan kunkin alueen saamasta liikenteen matkailutulosta, mikä nostaa esimerkiksi Helsingin liikennetuloa.

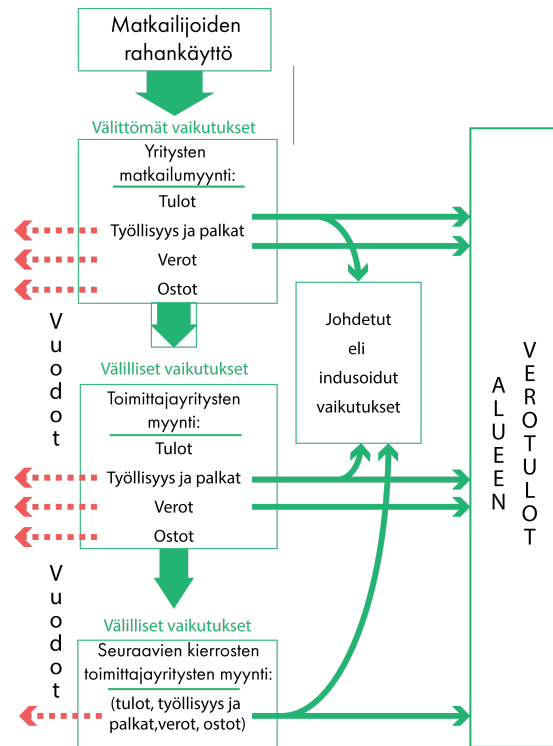
Matkailun palkkatuloaikutukset on laskettu kertomalla matkailun synnyttämät henkilötyövuodet keskimääräisellä alan kuukausiansiolla (mediaani) 12,5 kertaa, jotta myös lomarahojen vaikutus saadaan mukaan (ks. esim. Kauppila 2017). Välittömät henkilöverotulot on laskettu Kuntaliiton ilmoittamien veroasteiden mukaan. Aiemmin on käytetty efektiivistä veroastetta, mutta nyt kunnallisveroprosenttia sote-uudistuksen johdosta. On tosin huomioitava, että verotulosta on vuotoja myös alueen ulkopuolelle, koska kaikki matkailun parissa työskentelevät henkilöt eivät todellisuudessa ole kirjoilla seudun kunnissa.

Matkailun kerrannaisvaikutukset laskettiin tulon osalta alueellisista panos-tuotos-taulukoista johdettujen analyysitaulukoiden avulla. Toimialakohtaiset kertoimet kertovat, kuinka paljon matkailutoimialojen liikevaihdon lisäys heijastuu aluetalouteen. Matkailijan tuomat eurot lisäävät yritysten liikevaihtoa ja palkkatuloja alueella mm. alihankintaostojen ja työntekijöiden kulutuksen kautta. Henkilötyövuosien kokonaisvaikutukset laskettiin henkilötyövuosikertoimen (1,2) avulla aiempien tutkimusten pohjalta.

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia Tilastokeskuksen matkailutilinpidon lukuihin, on syytä huomioida, että matkailutilinpidossa lasketaan mukaan myös muun muassa omien vapaa-ajan asuntojen käyttö, joka on kulutusta (mökkien kuluminen), mutta ei rahankäyttöä matkailijan näkökulmasta. Tältä osin siis matkailutilinpidon luvut ovat tässä laskelmassa esitetty¹³ suurempia.

Lisäksi matkailutilinpitoon lasketaan kaikki alueella tapahtuva matkailukulutus, myös alueen asukkaiden matkatoimistoista tekemät ostot sekä esimerkiksi kaukoliikenteen palveluiden käyttö. Tätä alueen asukkaiden matkailukulutusta ei tässä tutkimuksessa ole huomioitu. Lisäksi Espoossa sijaitsevan Nesteen pääkonttorin liikevaihto ei näy Visitoryn laskennassa, vaikka Tilastokeskuksen matkailutilinpidossa se suurelta osin lasketaan matkailukulutukseen.

Maakuntien sisällä on mahdollista, että osa maakuntakeskuksissa tapahtuneesta kulutuksesta kirjautuu pienemmille paikkakunnille, kun matkailutulo lasketaan matkan pääkohteen mukaan. Näin voi käydä esimerkiksi mökkimatkoilla, joilla mökkeilypaikkakunta nimetään pääkohteeksi, mutta ostoksia tehdään maakuntakeskuksessa.

Kuva 1: Kuvaus matkailutulon muodostumisesta (Kauppila 2017: kuva 3; muokattuna ja täydennettynä Rinne 1999: kuva 1 sekä Rinne & Saastamoinen 2005: kuva 1)

Keskeiset käsitteet

Visitoryn matkailutuloluvut kuvaavat kyseessä olevalla alueella vierailijoiden rahankäyttöä alueella ja siitä syntyviä välittömiä sekä välillisiä tulo- ja työllisyysvaikutuksia. Matkailijoiden tietyllä alueella kuluttama raha on matkailun välitöntä vaikutusta. Kun matkailutulo saavat yritykset tekevät hankintoja alueella muilta yrityksiltä, syntyy välillisiä vaikutuksia. Lisäksi matkailun ansiosta – välittömästi ja välillisesti – työllistyneet käyttävät työskentelyalueellaan rahaa, jolloin puhutaan johdetuista eli indusoiduista vaikutuksista.

Kaikissa vaikutuslajeissa syntyy matkailutuloa, matkailutyöpaikkoja sekä näistä työpaikoista palkkatuloja ja niistä edelleen maksettavia palkkaverotuloja. Välilliset ja johdetut vaikutukset muodostavat yhdessä kerrannaisvaikutukset. Matkailun kokonaisvaikutuksista puhuttaessa tarkoitetaan välittömiä ja kerrannaisvaikutuksia. Keskeisiä käsitteitä ja niiden vaikutusta alueen verotuloihin on havainnollistettu kuvassa 1.

Matkailutulon ja matkailukulutuksen ero on siinä, että matkailutuloluissa ei ole arvonlisäveroa mukana kuten joskus ilmoitetussa matkailukulutuksessa. Tästä syystä matkailukulutus on määrällisesti aina matkailutuloa suurempaa. Alueiden kannalta matkailutulo onkin kulutusta keskeisempi mittari, koska se kertoo paremmin alueelle tosiasiaa jäävän rahamäärän.

Visitoryn mallissa eri toimialaryhmien saama 'matkailijaliikenvaihto' lasketaan matkailijakulutuksen pohjalta. Tällöin matkailijakulutusta ohjautuu myös 'väärille' toimialoille eli esimerkiksi ravintolapalveluiden käyttö huoltoasemilla ohjautuu majoitus- ja ravitsemispalveluihin. Näin ollen etenkin majoitus- ja ravitsemispalveluiden matkailutulo sisältää myös muiden toimialojen (polttoaineet ja vähittäiskauppa, virkistys- ja muut palvelut) matkailutuloa. Tämä ei kuitenkaan vaikuta alueen yhteenlaskettuun matkailutuloon, vaan johtuu ainoastaan matkailijakyselyiden ja toimialatietojen kirjautumisen erilaisesta logiikasta.

Huomioitavaa aiempiin tutkimuksiin verrattuna

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia Visitoryn aiempiin tutkimuksiin on syytä huomioida esimerkiksi seuraavia asioita:

- Ennen vuotta 2018 koskeissa tutkimuksissa päiväkävijälaskennassa käytettiin henkilöliikennetutkimusta (vuosilta 2016 ja 2011). Tämä tutkimus toteutetaan kuitenkin vain noin viiden vuoden välein, joten sen käyttö ei ole tarkoituksenmukaista. Laskennassa olivat tuolloin mukana yli 100 km:n matkat sekä 30–100 km:n matkoista seutukuntarajat ylittävät matkat, jotka eivät kuuluneet tavanomaiseen elinpiiriin (esim. työ ja kauppatemat). Päiväkävijöiden rahankäyttö laskettiin näissä aiemmissä tutkimuksissa osuutena yöpyneiden matkailijoiden rahankäytöstä.
- Tilastokeskus aloitti vuonna 2018 omissa Suomalaisten matkailu - tutkimuksessaan päiväkävijätutkimuksen, josta saadaan päiväkävijöiden määrä eri alueilla ja rahankäyttökeskiarvot. Päiväkävijätutkimus toteutetaan kolmen vuoden välein eli tässä raportissa on hyödynnetty vuosien 2018 ja 2021 aineistoa, jotka on päivitetty vastaamaan nykyhetkeä Visitoryn oman Kotimaantutkimuksen avulla. Henkilöliikennetutkimukseen pohjautuviin laskentoihin nähden (ennen v. 2017) uudemmissa tutkimuksissa päiväkävijöiden määrä on huomattavasti pienempi (n. 30 % aiemmasta), sillä Tilastokeskuksen tutkimuksessa päiväkävijäksi huomioidaan vain yli 3 tuntia kohteessa viiptyneet matkailijat, eikä yhdestä matkasta lasketa mukaan kuin yksi kohde. Erityisesti alueet, jolla on paljon tienvarsiliikennettä, 'menettävät' uuden päiväkävijämääritelmän osalta matkailutuloa.
- Liikenteen menot on vuoden 2022 matkailutulolaskennoista lähtien laskettu kokonaisuudessaan alueelle yhdenmukaisuussyistä. Tällä ei ole merkittävää vaikutusta kokonaisuuteen, koska liikennekulutuksen osuus on varsin pieni osuus kokonaisuudesta.
- Vuoden 2023 laskennoissa Finnairin matkailuliikenvaihto ja -työllisyys sekä lentokenttien liikevaihto ja työllisyys on jätetty pois laskennoista, koska Visitoryn matkailutulotutkimuksella mitataan matkailijoiden alueella käyttämää rahamäärää. Näin tutkimus kohtelee eri alueita tasapuolisemmin, koska esimerkiksi satamat eivät ole olleet aiemmin mukana.
- Tilastokeskus uudisti yritysten rakennetilaston henkilötyövuositietoja syksyllä 2022, mikä aiheutti aikasarjakatkoksen vuosien 2020–21 välille. Tilastointitavan muutoksesta johtuen henkilötyövuosiluvut eivät ole enää täysin vertailukelpoisia vuotta 2020 edeltäneeseen aikaan nähden.

- Vuonna 2021 Visitory päivitti omaa malliaan rahanlaskennan ja matkailijamäärien Suomalaisten matkailu -tutkimuksen osalta. Näin ollen ennen tätä vuotta tehdyt tutkimukset eivät ole täysin vertailukelpoisia nykyisen laskennan kanssa, vaikka laskentamallin periaatteet ovatkin samat. Aiempiin laskentamalleihin nähden kotimaisten matkailijoiden rahankäyttöä lasketaan nyt parannetulla tavalla: rahankäyttökeskiarvot lasketaan painotettuina keskiarvoina rahankäyttökohteittain tarvittaessa useamman vuoden aineistosta, mikä poistaa pienistä havaintoaineistoista aiheutuvia yksittäisen vuoden virhelähteitä.
- Koronavuodet 2020–21 aiheuttivat merkittävän poikkeaman kaikkiin matkailutilastoihin ja matkailun aikasarjoihin. Niinpä tutkimusta tehdessä verrattiin koronavuosien 2020–21 ja osittain vielä vuoden 2022 aineistoa aiempaan kertyneeseen aineistoon, jotta voitiin varmistua havaintoaineiston luotettavuudesta.
- Matkailijamittarin ulkomaalaisten rahankäyttöä koskevia lukuja on täsmäytetty mm. rekisteröidyn ja rekisteröimättömän majoitusmyynnin lukujen pohjalta virheiden ehkäisemiseksi.
- Etenkin kaukana matkailijoiden lähtöalueista sijaitsevissa kunnissa, ja osin muissakin, on huomattava, että Suomalaisten matkailu - tutkimuksen tilastointi matkan pääkohteen mukaan tuottaa alueelle hieman todellista suuremman matkailutulon, koska matkalla kohteeseen tapahtuva kulutus ohjautuu pääkohteeseen.

Havaintoja matkailutulosta vuonna 2023

Vuoden 2023 matkailutulotutkimus yli 40 alueelle osoittaa, että matkailun palautuminen koronan jäljiltä on jatkunut. Alueille saapuneiden kotimaisten matkailijoiden määrät jatkoivat kasvuaan suurimmalla osalla laskenta-alueista, etenkin isommissa kaupungeissa, mutta päivämattailijoiden määrät olivat pääasiassa laskusuunnassa. Ulkomaisten matkailijoiden määrässä näkyy yhä Venäjän hyökkäyssodan vaikutus, etenkin Itä-Suomessa.

Uudellamaalla matkailutulo jatkoi pääosin kasvuaan yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Voimakkainta kasvu oli Helsingissä ja Hangossa. Myös Espoo, Lohja, Karkkila, Porvoo ja Siuntio saivat matkailutuloa enemmän kuin edellisenä vuonna. Todellisuudessa esimerkiksi Vantaakin kasvoi, vaikka tutkimuksen luvut näyttävät laskua, mutta tämä johtuu ainoastaan lentokentän ja Finnairin liikevaihtojen ja työllisyyslukujen poistamisesta tämän vuoden laskentamallista.

Pirkanmaalla Tampereen ja Varsinais-Suomessa Turun matkailutulon kasvu jatkui, vaikka työllisyyslukuissa olikin pientä pudotusta johtuen alueilla tapahtuneista muutoksista eri toimialaryppäiden työllisyyslukuissa. Matkailutyöllisyys kun lasketaan matkailun osuutena koko toimialan työllisyydestä. Varsinais-Suomesta uusina laskenta-alueina olivat nyt mukana Naantali ja Uusikaupunki. Etenkin Naantalissa matkailutulo on varsin merkittävä osuus alueen kaikkien toimialojen liikevaihdosta ja työllisyydestä. Satakunnan alueista Rauma, Pori ja Eura laskettiin nyt ensimmäistä kertaa Visitoryn menetelmällä.

Kymenlaakson suunnalla matkailutulo jatkoi kasvuaan Kotkassa, vaikka Haminan luvut painoivat alas koko seutukunnan matkailutulolukuja. Etelä-Karjalassa itärajan sulkeutuminen kokonaan näkyy lievästi negatiivismerkissä luvuissa, mutta kokonaisuus säilyi hyvin lähellä aiempaa vuotta. Kanta-Hämeessä matkailuluvut olivat myös lähellä edellisvuoden lukuja, muutokset johtuvat lähinnä rahankäytön ja päivämattailijamäärien muutoksista. Päijät-Häme sen sijaan laskettiin nyt ensimmäistä kertaa.

Etelä-Savon alueista Mikkeli, Savonlinna ja Puumala laskettiin nyt ensimmäistä kertaa nyky menetelmällä. Kaikilla edellä mainituilla alueilla matkailu on merkittävä tulon tuoja ja työllistäjä. Pohjois-Savosta mukana oli nyt uutena alueena Varkaus. Keski-Suomessa Jyväskylän matkailu jatkoi yhä kasvuaan sekä tulon että työllisyyden osalta.

Etelä-Pohjanmaalta Seinäjoki sai nyt ensimmäisen laskennan ja vertautuu matkailutuloltaan lähelle esimerkiksi Mikkeliä. Pohjanmaata edusti tässä tutkimuksessa Pietarsaari, joka on matkailutulon kokoluokaltaan hieman Uuttakaupunkia suurempi. Pohjois-Pohjanmaalla Oulun matkailutuloa painoi lentokentän poistaminen laskentamallista, koska liikennettä lukuun ottamatta matkailutulo kasvoi eri toimialaryppäissä. Kuusamossa puolestaan matkailutulo kasvoi hieman ja Koillismaan seutukunnassa Taivalkoski laskettiin nyt ensimmäistä kertaa.

Kainuusta mukana olivat Kuhmo, Sotkamo ja Kainuu. Näistä ensin mainitussa matkailutulo laski hieman ja kaksi muuta olivat mukana uusina laskenta-alueina. Sotkamon osuus Kainuun matkailutulosta on peräti noin puolet.

Kansallisen vertailun kannalta ilahduttavaa oli nyt Lapin alueiden , Inari-Saariselän, Kittilän ja Kolarin tuleminen mukaan tutkimukseen ensimmäistä kertaa. Kaikilla laskenta-alueilla matkailu oli, kuten arvata saattaa, erittäin merkittävää ja matkailutulo kokonaisuudessaan isoa. Lapin alueilla, kuten myös Kuusamossa ja Sotkamossa, näkyy hyvin myös, kuinka Visitoryn matkailijakulutukseen perustuva laskenta tuottaa huomattavasti suurempia lukuja kuin mitä toimialatilastoihin perustuva laskenta tuottaisi: toimialatilastoista puuttuu esimerkiksi majoituksen osalta merkittävästi majoituspaikkoja, kuten vuokra- ja omia mökkejä, joiden käyttäjät tulevat nyt valitulla menetelmällä lasketuksi mukaan.

Visitoryn laskentamenetelmän vakiintuminen antaakin mahdollisuuden matkailutulon seurantaan ja kansalliseen vertailuun, koska laskennat tehdään samalla tavalla joka puolella Suomea. Tilastoaineiston vuosittainen kertyminen puolestaan vakauttaa laskentaa. Koronavuosien vaikutus näkyy yhä esimerkiksi ilmaismajoituksen ja maksullisen majoituksen suhteessa ja rahankäytössä. Jälkimmäiseen vaikuttaa myös inflaatio, mikä vaikeuttaa absoluuttisten matkailutulosten vertailua pitemmältä ajalta. Siksi tarvitaan useampia mittareita, kuten esimerkiksi matkailun osuuksia alueen kaikkien toimialojen liikevaihdoista ja työllisyydestä.

Tutkimuksen toteuttaja

Tutkimuksen toteuttaja Visitory (aiemmin TAK Research) on vuonna 1991 perustettu matkailututkimuksiin erikoistunut tutkimusyriety, joka mm. haastattelee vuosittain yli 10 000 Suomessa vierailevaa ulkomaista matkailijaa ja on toteuttanut lukuisia matkailuun ja matkailutalouteen keskittyneitä tutkimuksia ja selvityksiä.

Tutkimuksen työllisyyden laskennassa ovat mukana seuraavat matkailutuloa saavat toimialat

1. Polttoaineen myynti

473 Ajoneuvojen polttoaineiden vähittäiskauppa

2. Vähittäiskauppa

471 Vähittäiskauppa erikoistumattomissa myymälöissä

472 Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan

vähittäiskauppa erikoismyymälöissä

474 Tieto- ja viestintätekniisten laitteiden

vähittäiskauppa erikoismyymälöissä

475 Muiden kotitaloustarvikkeiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä

476 Kulttuuri- ja vapaa-ajantuotteiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä

477 Muiden tavaroiden vähittäiskauppa erikoismyymälöissä

478 Tori- ja markkinakauppa

3. Majoituspalvelut

551 Hotellit ja vastaavat majoitusliikkeet

552 Lomakylät, retkeilymajat yms. majoitus

553 Leirintäalueet, asunto- ja matkailuvaunualueet

55902 Maatilamatkailu, bed & breakfast

55903 Lomamökkien vuokraus

55909 Muualla luokittelematon majoitustoiminta

4. Ravitsemispalvelut

561 Ravintolat ja vastaava ravitsemistoiminta

563 Baarit ja kahvilat

5. Liikenne

491 Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne

493 Muu maaliikenteen henkilöliikenne

50101 Meriliikenteen henkilökuljetus

50102 Rannikkoliikenteen henkilökuljetus

503 Sisävesiliikenteen henkilökuljetus

5110 Matkustajalentoliikenne

52211 Linja-autoasemat

7711 Autojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus ja leasing

6. Virkistys- ja muut palvelut

5914 Elokuvien esittäminen

7990 Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.

90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta

9102 Museoiden toiminta

9103 Historiallisten nähtävyyksien, rakennusten ja vastaavien kohteiden toiminta

9104 Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen toiminta

9213 Elokuvien esittäminen

931 Urheilutoiminta

932 Huvi- ja virkistystoiminta

9604 Kylpylälaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut

7721 Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing

7734 Vesiliikennevälineiden vuokraus ja leasing

7739 Muiden koneiden ja laitteiden vuokraus ja leasing